

ΣΑΝ ΝΑ ΗΤΑΝ ΣΗΜΕΡΑ

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

1867 Υπογράφεται στο Φεσλάου της Αυστρίας η μυστική συνθήκη της ελ-λνσοερβικής συμμαχίας, η οποία αποσκοπεί στην απελευθέρωση των χριστιανικών εδαφών που κατέχει η Οθωμανική Αυτοκρατορία στα Βαλκάνια.

1936 Διεξάγεται στο Βερολίνο ο πρώτος αγώνας μπάσκετ σε Ολυμπιακούς Αγώνες. Οι ΗΠΑ νικούν τον Καναδά 19-8.

1945 Η Ιαπωνία παραδίδεται άνευ όρων στις συμμαχικές δυνάμεις, μετά τη ρίψη των ατομικών βομβών από τους Αμερικανούς στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι.

1974 Εκδηλώνεται στην Κύπρο ο δεύτερος «Αττίλας», με την προώθηση των τουρκικών δυνάμεων στη σημερινή γραμμή αντιπαράθεσης, μετά τον «τορπιλισμό» από τους Τούρκους των ειρηνευτικών συνομιλιών της Γενεύης. Σε ένδειξη διαμαρτυρίας, η Ελλάδα αποσύρει τις δυνάμεις της από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ.

1980 Ο ηλεκτρολόγος Λεχ Βαλέσα ηγείται των απεργιών στα ναυπηγία του Γκντανσκ της Πολωνίας, προκαλώντας το κομμουνιστικό καθεστώς της χώρας.

2005 Αεροσκάφος Boeing 737-400 της κυπριακής εταιρίας Helios, που είχε απογειωθεί από τη Λάρνακα με προορισμό την Αθήνα, συντρίβεται στο Γραμματικό, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν και οι 121 επιβαίνοντες.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

H 1851 Γιαννούλης Χαλεπάς, διακεκριμένος γλύπτης από την Τήνο. (Θαν. 15/9/1938)

1879 Γεώργιος Κονδύλης, στρατιωτικός και πολιτικός. (Θαν. 1/2/1936)

1908 Μάνος Κατράκης, έλληνας ηθοποιός. (Θαν. 2/9/1984)

ΘΑΝΑΤΟΙ

1954 Νίκος Πλουμπίδης, στέλεχος του ΚΚΕ, που εκτελέστηκε για κομμουνιστική δράση. (Γεν. 1902)

1956 Μπέρτολτ Μπρεχτ, γερμανός δραματουργός. (Όπερα της Πεντάρας, Ο κύκλος με την κιμωλία, Μάνα Κουράγιο, Η ζωή του Γαλιλαίου) (Γεν. 10/2/1898)

1988 Έντζο Φεράρι, δημιουργός της ομώνυμης αυτοκινητοβιομηχανίας και μυθική μορφή της αυτοκίνησης. (Γεν. 18/2/1898)

Από τον «Αττίλα 1» στον «Αττίλα 2»

Μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο στις 20 Ιουλίου 1974 («Αττίλας 1»), οι εξελίξεις στο ελλαδικό και ελληνοκυπριακό στρατόπεδο υπήρξαν ραγδαίες. Κάτω από την πίεση των τραγικών γεγονότων, η δικτατορία στην Αθήνα κατέρρευσε και τα χαράματα της 24ης Ιουλίου σχηματίσθηκε κυβέρνηση εθνικής ενότητας υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Νωρίτερα, ο δοτός πρόεδρος της Κύπρου, Νικόλαος Σαμψών, είχε υποβάλλει την παραίτησή του και είχε αντικατασταθεί από τον εκλεγμένο Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων, Γλαύκο Κληρίδη.

Στις 24 Ιουλίου 1974 έφθασε η ώρα της διπλωματίας. Οι εκπρόσωποι των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο, Κληρίδης και Ντενκτάς, συναντήθηκαν για να συζητήσουν την εφαρμογή της ανακωχής. Την ίδια ημέρα, ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος έγινε δεκτός από τον Αμερικανό υπουργό Εξωτερικών, Χένρι Κίσινγκερ.

Την επόμενη ημέρα, 25 Ιουλίου, κατόπιν συστάσεως του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, συνήλθε στη Γενεύη «Τριμερής Διάσκεψη», με τη συμμετοχή των Υπουργών Εξωτερικών των τριών εγγυητριών δυνάμεων, Ελλάδας Γεωργίου Μαύρου, Τουρκίας Τουράν Γκιουνές και Μεγάλης Βρετανίας Τζέιμς Κάλαχαν, προκειμένου να αναζητήσουν λύσεις για την άρση της διαμορφωθείσας κατάστασης στην Κύπρο, ερήμην των ενδιαφερομένων μερών της Μεγαλονήσου. Ύστερα από έντονες συζητήσεις, οι τρεις υπουργοί υιοθέτησαν στις 30 Ιουλίου έκθεση εμπειρογνομώνων, αποτελούμενη από τέσσερα σημεία:

- Ουδεμία στρατιωτική επέκταση πέραν των γραμμών της 30ης Ιουλίου (10 μ.μ.).
- Δημιουργία ζώνης ασφαλείας γύρω από τις θέσεις που κατείχαν οι Τούρκοι.
- Επιστροφή στους Τουρκοκυπρίους όλων των στρατιωτικών θυλάκων που είχαν καταληφθεί από ελληνικής πλευράς.
- Βαθμιαία μείωση των στρατιωτικών δυνάμεων στο νησί.

Ταυτόχρονα, οι τρεις υπουργοί υιοθέτησαν Διακήρυξη, με την οποία αναγνωρίζεται η ύπαρξη δύο αυτόνομων διοικήσεων στο νησί, της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής και στην οποία αναφέρεται ότι «πρέπει το ταχύτερον να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις για να εξασφαλισθεί α) η αποκατάσταση της ειρήνης στην περιοχή και β) η επαναγκαθίδρυση της συνταγματικής κυβέρνησης στην Κύπρο». Τέλος, αποφάσισαν τη σύγκλιση στις 8 Αυγούστου νέας διάσκεψης, στην οποία θα συμμετείχαν εκτός από τις Εγγυητριες Δυνάμεις και ανά ένας εκπρόσωπος των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

Η νέα διάσκεψη συνήλθε πράγματι στη Γενεύη στις 8 Αυγούστου, με τη συμμετοχή των Υπουργών Εξωτερικών Μεγάλης Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας και

των εκπροσώπων των Ελληνοκυπρίων Γλαύκου Κληρίδη και των Τουρκοκυπρίων Ραούφ Ντεκτάς. Οι Έλληνες διαπραγματευτές Γεώργιος Μαύρος και Γλαύκος Κληρίδης προσπάθησαν να οδηγήσουν τα πράγματα προς μια λογική και έντιμη διαπραγμάτευση, αλλά προσέκρουαν συνεχώς στην τουρκική αλαζονεία και αδιαλλαξία. Όλο το χρονικό διάστημα από την ανακωχή της 22ας Ιουλίου, οι Τούρκοι ενίσχυναν τον θύλακο της Κερύνειας και πραγματοποιούσαν μικρής κλίμακας στρατιωτικές επιχειρήσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι το τετράημερο 22 - 26 Ιουλίου οι Τούρκοι παραβίασαν 55 φορές την εκκευρία.

Η ελληνοκυπριακή πλευρά στις διαπραγματεύσεις υποστήριξε την επιστροφή στο Σύνταγμα του 1960 και επανάληψη των διακοινοτικών συνομιλιών, αλλά ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών απέρριψε την εισήγηση Κληρίδη και αντιπρότεινε σχέδιο, σύμφωνα με το οποίο η Κυπριακή Δημοκρατία θα ήταν δικοινοτικό ομοσπονδιακό κράτος πολλών καντονίων, στο οποίο οι Τουρκοκύπριοι θα έλεγχαν το 34% του νησιού. Εξάλλου, ο Ντενκτάς πρότεινε διζωνική ομοσπονδία, στην οποία το τουρκοκυπριακό ομόσπονδο κράτος θα κάλυπτε επίσης το 34% της έκτασης της Δημοκρατίας.

Κάτω από την πίεση των περιστάσεων και μέσα σε έντονες ανταγκλίσεις, ο Γλαύκος Κληρίδης αντιπρότεινε το εξής σχέδιο:

Η συνταγματική δομή της Κύπρου να διατηρήσει το δικοινοτικό χαρακτήρα της. Η συνύπαρξη των δύο κοινοτήτων να επιτευχθεί με θεσμικά σύμφωνα. Η ελληνική και τουρκική κοινοτική διοίκηση να ασκούν εξουσίες στις ζώνες που οι αντίστοιχοι πληθυσμοί έχουν πλειοψηφία.

Η τουρκική πλευρά αρνήθηκε να συζητήσει το σχέδιο Κληρίδη και ζήτησε τελεσιγραφικά να γίνουν αμέσως δεκτές οι τουρκικές προτάσεις. Ο Κληρίδης ζήτησε αναβολή 36 ή 48 ωρών για να μπορέσει να συνεννοηθεί με τον Μακάριο. Οι Τούρκοι απέρριψαν το αίτημά του και η δεύτερη διάσκεψη της Γενεύης έληξε χωρίς αποτέλεσμα στις 3:30 το πρωί της 14ης Αυγούστου 1974. Ο Γεώργιος Μαύρος με δηλώσεις του κατήγγειλε διεθνώς την τουρκική στάση.

Ο «Αττίλας 2»

Εξήντα-πέντε λεπτά μετά το ναυάγιο της Διάσκεψης της Γενεύης, στις 4:35 π.μ., ο τουρκικός στρατός εξαπολύει σφοδρή επίθεση σε όλα τα μέτωπα της Κύπρου («Αττίλας 2»). Αρματα μάχης και ισχυρές μονάδες πεζικού κινούνται ανατολικά προς την κατεύθυνση της Αμμοχώστου και δυτικά προς τον τουρκοκυπριακό θύλακο της Λεύκας και την κωμόπολη Μόρφου. Οι μάχες μαίνονταν όλη την ημέρα, ιδιαίτερα στα βόρεια της Λευκωσίας και το αεροδρόμιό της. Οι Ελληνο-

κύπριοι αντιμετωπίζουν μόνοι τις ορδές των Τούρκων εισβολέων, αφού βοήθεια από την Ελλάδα δεν μπορούσε να σταλεί για αντικειμενικούς λόγους (μεγάλη απόσταση από την Κύπρο, μη αξιόμαχο των ενόπλων δυνάμεων εκείνη την περίοδο, κίνδυνος αντιπερισπασμού της Τουρκίας σε περιοχή της ελλαδικής επικρατείας), όπως είχε διαβεβαιώσει τον πρωθυπουργό, Κωνσταντίνο Καραμανλή, η στρατιωτική ηγεσία.

Στις 15 Αυγούστου οι τουρκικές δυνάμεις κατέλαβαν χωρίς αντίσταση την πόλη της Αμμοχώστου και απέκοψαν ολόκληρη τη Χερσόνησο της Καρπασίας. Η κυπριακή Εθνοφρουρά, κάτω από την πίεση των πολύ ισχυρότερων τουρκικών δυνάμεων και τον απηνή αεροπορικό βομβαρδισμό, αναγκάστηκε να υποχωρήσει κάτω από την «πράσινη γραμμή» Λευκωσίας και νότια των οδών Λευκωσίας - Αμμοχώστου και Λευκωσίας - Μόρφου.

Έτσι, οι τουρκικές δυνάμεις, όταν στις 6 το απόγευμα της 16ης Αυγούστου συμφωνήθηκε κατάπαυση του πυρός, είχαν καταλάβει ολόκληρο το τμήμα που προνοούσε το Σχέδιο Ντενκτάς και επιπλέον την Αμμόχωστο, περιοχές των οποίων η έκταση αντιστοιχούσε στο 37% του κυπριακού εδάφους. Κατά την προέλασή τους, οι Τούρκοι στρατιώτες προέβρισαν σε ανατριχιαστικές ωμότητες και πράξεις βίας. Χιλιάδες Κύπριοι εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους κι ένα κύμα 200.000 προσφύγων κινήθηκε από τις καταληφθείσες περιοχές στον Ελεύθερο Νότο. Την αντίθετη πορεία ακολούθησαν 51.000 Τουρκοκύπριοι. Η Κύπρος είχε διχοτομηθεί με δύο εθνοτικά συμπαγείς πληθυσμούς, μια κατάσταση που διαρκεί μέχρι της μέρες μας.

Στο διπλωματικό πεδίο, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ συνήλθε στις 15 και 16 Αυγούστου, και με τέσσερα ψηφίσματά του (357-360) ζήτησε την άμεση κατάπαυση του πυρός, την αποχώρηση από την Κύπρο όλων των ξένων στρατευμάτων και την επανάληψη από τα ενδιαφερόμενα μέρη διαπραγματεύσεων για ειρηνική λύση του θέματος. Και τα τέσσερα ψηφίσματα αγνοήθηκαν προκλητικά από την Τουρκία. Στις 14 Αυγούστου 1974, ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής, διερμνεύοντας τα αισθήματα αγανάκτησης του ελληνικού έθνους κατά της αδράνειας του αμερικανικού παράγοντα, ανακοίνωσε την αποχώρηση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ.

Στις 28 ημέρες που κράτησαν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις στην Κύπρο, οι απώλειες της ελληνικής πλευράς ανήλθαν σε 4.500 - 6.000 νεκρούς και τραυματίες (στρατιωτικό προσωπικό και άμαχοι) και 2.000 - 3.000 αγνοούμενους. Οι Τουρκικές απώλειες ανήλθαν σε 1.500 νεκρούς και 2.000 τραυματίες.